

**Europska mreža pravobranitelja za djecu
(ENOC)**

Stajalište o zaštiti i promicanju prava djece na fizičko zdravlje

***Usvojeno na 29. Općoj skupštini ENOC-a, 19. rujna 2025. u Bukureštu, u Rumunjskoj**

1

„Ne samo da je pravo djece na zdravlje samo po sebi važno, već je ostvarivanje prava na zdravlje neophodno za uživanje svih ostalih prava iz Konvencije.”¹

PREAMBULA

Ovo Stajalište ENOC-a iz 2025. temelji se na općem razumijevanju svih članica ENOC-a da sva djeca imaju pravo preživjeti, rasti i razvijati se u kontekstu svoje fizičke, emocionalne i socijalne dobrobiti² tako da imaju pristup najvišoj mogućoj razini zdravlja, vodi sigurnoj za piće, hranjivoj prehrani, čistom i sigurnom okolišu i informacijama koje će im pomoći da ostanu zdravi. Ova prava su definirana Općom deklaracijom Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima (UDHR), koja se jednako primjenjuje na pojedince svih dobnih skupina, i Konvencijom UN-a o pravima djeteta (UNCRC, dalje u tekstu: Konvencija o pravima djeteta), kojom se osigurava

1 Odbor za prava djeteta, Opći komentar br. 15 (2013.), o pravu djeteta na uživanje o pravu djeteta na uživanje najviše moguće razine zdravlja (članak 24.), točka 7.

2 Ibidem, točka 1.

Pravo djeteta na zdravlje definirano je u člankom 24. Konvencije o pravima djeteta i odnosi se na odgovarajuću i pravodobnu prevenciju, promicanje zdravlja te usluge kurativne, rehabilitacijske i palijativne zdravstvene skrbi. Njime je također obuhvaćeno pravo djeteta na rast, igru i razvijanje najvišeg potencijala kroz provedbu programa koji se bave temeljnim odrednicama zdravlja.

U središtu prava na zdravlje nalazi se djetetova autonomija. Osiguravajući da zdravlje i razvoj djeteta u širem smislu slijede državnu politiku zdravstvene zaštite, ona se izravno odnosi na fizički integritet djeteta i pravo na samoodređenje. Posebnu pozornost stoga je potrebno posvetiti zahtjevima navedenim u članku 12. Konvencije o pravima djeteta, koji potvrđuje pravo djeteta na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose.

Ovo stajalište temelji se na istraživanju “The Protection and Promotion of Children’s Right to Physical Health” („Zaštita i promicanje prava djece na fizičko zdravlje”) kojemu su institucije članice ENOC-a pridonijele pružanjem relevantnih podataka iz svojih nadležnosti o pravima djece na zdravlje. Istraživanje je također utemeljeno na i obogaćeno stavovima i izravnim iskustvima mladih koji sudjeluju u projektu ENYA-e (Europska mreža mladih savjetnika) iz 2025.³, i članica ENOC-a.

Stoga mi, članice Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC), pozivamo države, nacionalna i regionalna tijela, ali i relevantne europske i međunarodne organizacije da ispune svoje obveze provedbom sljedećih preporuka:

³ [ENYA 2025](#)

1. Osigurati zaštitu i promicanje prava djece na zdravlje utvrđivanjem pravnih i institucionalnih okvira i prioriteta politika, među ostalim primjenom pristupa „Zdravlje djece u svim politikama”⁴, promicanjem međusektorskih sveobuhvatnih politika, uz sudjelovanje svih relevantnih dionika, uključujući djecu.

- Uskladiti pravne okvire s međunarodnim standardima u području ljudskih prava, posebno sa sljedećim člancima Konvencije o pravima djeteta: člankom 2. (nediskriminacija), 3. (najbolji interesi djeteta), 4. (opće mjere provedbe), 5. (razvojni kapaciteti), 6. (pravo na život, opstanak i razvoj), 12. (pravo na saslušanje), 16 (pravo na privatnost), 24 (pravo na zdravlje) i 33. (pravo na zaštitu od droga).
- Razviti nacionalne strategije za zdravlje i dobrobit djece, usklađene s Europskim jamstvom za djecu i ciljevima održivog razvoja UN-a, prilagođene trenutačnim izazovima, kao što su utjecaj medija (uključujući sadržaje kojima se promiče posramljivanje zbog izgleda, prejedanje i poremećaji jedenja, nasilje i samoozljeđivanje) te utjecaj uređaja i digitalnog okruženja na tjelesnu aktivnost.
- Stvoriti mehanizam za razmatranje zdravstvenih posljedica javnih politika u svim sektorima (npr. zdravstvu, obrazovanju, socijalnoj zaštiti, stanovanju, masovnom turizmu i okolišu), uz sudjelovanje djece, tražeći sinergije i sprečavajući štetne učinke na zdravlje djece. U tim se razmatranjima mora poštovati načelo najboljeg interesa djeteta kako je predviđeno u članku 3. Konvencije o pravima djeteta. Pri planiranju

⁴ WHO WHA 67.12 2014 https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/151788/9789241507981_eng.pdf

proračuna ili javnih reformi provoditi procjene učinaka na zdravlje u okviru procjena učinaka na prava djeteta.

- Osigurati prikupljanje raščlanjenih podataka i sustave praćenja kako bi se pratili zdravstveni ishodi djece i pristup skrbi, čime će se naknadno osigurati informacije za utvrđivanje nedostataka i razvijanje zdravstvenih politika i ciljanih intervencija, prilagođenih utvrđenim potrebama (npr. djece s neurorazvojnim poremećajima, djece s rijetkim bolestima, djece s neizlječivim bolestima kojima je potrebna palijativna skrb). Primijeniti podatke za procjenu učinaka intervencija.
- Utvrditi i poduzeti mjere za sprečavanje, reguliranje i ublažavanje učinka komercijalnog iskorištavanja djece neprimjerenom promidžbom (posebno putem izvora kao što su društveni mediji, sadržaji influencera, platforme za igranje i ciljano digitalno oglašavanje) proizvoda i usluga kao što su alkohol, duhan, e-cigarete (vapovi), nikotinski proizvodi, zaslađena i umjetno zaslađena pića te pića s kofeinom (energetska pića).
- Poduzeti mjere za ublažavanje učinaka klimatskih promjena na zdravlje djece (npr. toplinskih valova, onečišćenja zraka i vode te raseljavanja povezanog s klimom) pružajući kreatorima politika dokaze i podatke o utjecaju klimatskih promjena na zdravlje i dobrobit djece.
- Poduzeti opsežne i koordinirane mjere za sprečavanje, uklanjanje i strogu regulaciju opasnih kemikalija i onečišćivača koji ugrožavaju zdravlje djece, uključujući, ali ne ograničavajući se samo na perfluoroalkilne i polifluoroalkilne tvari (PFAS, „zauvijek kemikalije“), endokrine i hormonske disruptore, pesticide, gnojiva, genetski modificirane organizme (GMO), kemijska bojila i premaze, mikroplastiku i druge toksične tvari. To se posebno odnosi na kemikalije i onečišćivače prisutne u hrani, vodi

za piće, proizvodima za osobnu higijenu, igračkama, odjeći i tekstilu (kao što su poliester, sintetičke mješavine i kemijski obrađene tkanine) te na sve druge materijale ili okoliš koji utječu na djecu. Dati prednosti strogim propisima, transparentnom označavanju, neovisnim istraživanjima i edukaciji javnosti kako bi se riješio problem izravne i kumulativne izloženosti, s posebnim naglaskom na rizicima koje predstavljaju mikroplastika i kemijske smjese u svim okruženjima u kojima djeca žive, igraju se i uče.

- Razvijati međusektorska partnerstva i politike za stvaranje sigurnih okruženja za sprječavanje smrti i ozljeda djece (npr. prometnih nesreća, utapanja), među ostalim, provjerom razloga smrti kod djece.
- Provoditi politike kojima se osigurava sigurno stanovanje, prostori za igru i uživanje u fizičkim aktivnostima i zelene površine.
- Osigurati da se mišljenje djece uzme u obzir pri osmišljavanju i evaluaciji zdravstvenih usluga. Potrebno je razviti alate primjerene dobi kako bi se djeci olakšalo sudjelovanje u postupcima kreiranja politika koji utječu na njihovo zdravlje i dobrobit, kao što su platforme na kojima djeca mogu izraziti svoju zabrinutost u vezi sa zdravstvenim problemima, te osnovati savjetodavna vijeća za mlade i platforme za prikupljanje povratnih informacija, čime se osigurava raznolika zastupljenost. Djeci je potrebno pružiti informacije primjerene dobi kako bi ona mogla izraziti utemeljena stajališta, a informacije je potrebno prilagoditi različitim skupinama djece, uključujući djecu koja se suočavaju s višestrukim oblicima diskriminacije.⁵
- Uspostaviti etičke okvire i smjernice za primjenu prediktivnih tehnologija umjetne inteligencije na zdravlje djece, osiguravajući da aplikacije umjetne inteligencije poštuju

⁵ Preporuka ENYA-e

i štite prava djece (uključujući njihovu zaštitu, autonomiju i privatnost) te da ne dovedu do diskriminacije (među ostalim na rasnoj osnovi) ili neopravdanog nadzora.

- Regulirati alternativne zdravstvene usluge kako bi se otklonila moguća šteta koju bi mogle uzrokovati alternativne terapije.

2. Osigurati univerzalan pristup zdravstvenoj skrbi pružanjem sveobuhvatnih, kvalitetnih i pravodobnih zdravstvenih usluga kojima se održava zdravlje djece, sprečavaju bolesti i upravlja njima, smanjuju pojave invalidnosti i preuranjene smrti koje je moguće spriječiti i promiče zdravstvena pravednost za sve.

- Pravno priznati pravo djece na besplatnu zdravstvenu zaštitu i ukinuti sve korisničke naknade i participacije za zdravstvene usluge za djecu, uključujući preventivnu, kurativnu i rehabilitacijsku skrb. Uspostaviti protokole s drugim zemljama kako bi se osigurao pristup zdravstvenoj skrbi.
- Svoj djeci, uključujući djecu bez osobnih dokumenata, migrante, izbjeglice, djecu s teškoćama u razvoju, djecu bez roditeljske skrbi i drugu djecu u ranjivom položaju⁶, potrebno je zajamčiti jednak pristup zdravstvenoj skrbi.
- Osigurati pravodoban pristup zdravstvenoj skrbi rješavanjem svih praktičnih administrativnih prepreka, uključujući složene postupke nadoknade troškova, infrastrukturne manjkavosti i birokratske prepreke. Dugo vrijeme čekanja može postati značajna prepreka ili pogoršati zdravstvene uvjete za djecu. Promicati redovite

⁶ Preporuka ENYA-e

liječničke preglede u školama, među ostalim od strane liječnika specijalista, i povećati učestalost sveobuhvatnih zdravstvenih pregleda. Zdravstvene usluge trebale bi biti dostupne i u vrijeme izvan nastave kako bi se zadovoljile potrebe djece i obitelji, te je potrebno uložiti napore kako bi se znatno skratilo vrijeme čekanja na termine.⁷

- Povećati javna ulaganja i osigurati ranu intervenciju kad je riječ o zdravlju djece, posebno tijekom prvih 1000 dana života, zdravlju majki, primarnoj skrbi i specijaliziranim uslugama. Prepoznati vrijednost zajednice i dobrovoljnih nevladinih organizacija te ulagati u njih kao u ključne partnere pri podupiranju i nadopuni spomenutih javnozdravstvenih napora.
- Organizirati bolnice i druge zdravstvene ustanove kako bi bile prilagođene djeci, pogodne za ostvarivanje dobrobiti i pozitivnog iskustva sa zdravstvenom skrbi, na temelju smislenog savjetovanja s djecom i njihovim obiteljima. Osigurati pristupačnost djeci s teškoćama u razvoju osmišljavanjem zdravstvenih ustanova i usluga koje će biti fizički i komunikacijski pristupačne. Uključiti djecu s teškoćama u razvoju i njihove njegovatelje u organizaciju pristupačnih usluga. Osigurati da zdravstveni djelatnici budu osposobljeni za pružanje jasnih i dobi primjerenih informacija te učinkovito odgovoriti na individualne potrebe djece. Pružiti usluge usmenog prevođenja kada postoje jezične prepreke.⁸
- Ulagati u zdravstvenu infrastrukturu u ruralnim i slabo pokrivenim područjima kako bi se smanjile regionalne razlike i razvili poticaji za privlačenje i zadržavanje pedijatrijskih zdravstvenih djelatnika u udaljenim/ruralnim područjima.

⁷ Preporuka ENYA-e

⁸ Preporuka ENYA-e

- Povećati dostupnost specijaliziranih pedijatrijskih stručnjaka (npr. stomatologa, fizioterapeuta, logopeda, psihijataru), među ostalim u slabije zastupljenim disciplinama, kako bi se osigurala sveobuhvatna skrb prilagođena različitim potrebama djece.⁹
- Osigurati dostupnost kućne njege kad je to potrebno, posebno za djecu s invaliditetom, uz pouzdan prijevoz, kako bi se obiteljima pomoglo pri pristupu zdravstvenim uslugama, posebno u ruralnim područjima. Psihološka potpora u školama trebala bi biti dostupna bez potrebe za roditeljskim pristankom, ako je to pravno primjereno.¹⁰
- Osigurati da bolesna djeca imaju mogućnost ostvariti druga prava (npr. pristup obrazovanju, slobodno vrijeme i kontakt s vršnjacima).
- Proširiti programe imunizacije i napore u području preventivne skrbi, posebno kod socijalno ugroženih zajednica. Usredotočiti se na izgradnju povjerenja u medicinskoj zajednici kad je riječ o cijepljenju. Opovrgavati dezinformacije borbom protiv lažnih vijesti i antivakcerskih pokreta. Promicati obrazovanje i podizati svijest o važnosti i ulozi imunizacije za djecu.
- Razviti posebne usluge za djecu oboljelu od bolesti koje zahtijevaju dugotrajnu specijaliziranu skrb, osiguravanjem odgovarajućih i sigurnih uvjeta relevantnih za njihove zdravstvene potrebe te poštovanje njihova dostojanstva i autonomije (npr. kod palijativne skrbi, teškog invaliditeta, djece s rijetkim bolestima).
- Osmišljavanje i provedba zdravstvenih politika čiji je izričit cilj pravednost, a kojima se odgovara na potrebe ranjivih skupina. Provesti procjene učinaka na zdravstvenu

⁹ Preporuka ENYA-e

¹⁰ Preporuka ENYA-e

pravednost, kao dio procjene učinaka na prava djeteta, prije donošenja novih zdravstvenih politika, kako bi se spriječilo nenamjerno isključivanje.

- Razviti posebne inicijative i programe za smanjenje zdravstvenih razlika povezanih sa siromaštvom, etničkom pripadnošću, zemljopisnim, kulturnim i društveno-gospodarskim podrijetlom u pristupu zdravstvenim uslugama, uključujući specijalizirane, preventivne, seksualne i reproduktivne zdravstvene usluge. Organizirati mobilne klinike, zdravstvene usluge u školama ili zdravstvene djelatnike u zajednici kako bi se doprlo do skupina izloženih riziku od marginalizacije (npr. djece migranata, djece koja žive u siromaštvu, djece koja pripadaju LGBTQI+ zajednici, djece koja su rođena s neonatalnim sindromom apstinencije, djece s tjelesnim invaliditetom ili složenim zdravstvenim potrebama, novorođenčadi i vrlo male djece, djece s problemima mentalnog zdravlja, djece etničkih manjina, Roma, djece pripadnika naroda Sami, djece u zatvoru s majkama ili djece čiji su roditelji ili skrbnici u zatvoru, djece koja su geografski izolirana).
- Osigurati da protokoli zdravstvene skrbi budu prilagođeni djeci, kulturno kompetentni, uključivi, da uključuju informacije o traumama, te da jamče fizičku i psihološku sigurnost za svu djecu, uključujući djecu koje su proživjela neželjene događaje. Osigurati kulturno kompetentnu i uključivu skrb educiranjem zdravstvenih djelatnika o kulturnim kompetencijama, borbi protiv diskriminacije i nesvjesnoj pristranosti.
- Pružati psihološku potporu majkama prije i nakon porođaja kako bi se spriječio utjecaj postporođajne depresije na zdravlje djeteta, posebno u slučajevima de facto ranjivosti. Osigurati informacije o znakovima i simptomima postporođajne depresije partnerima i drugim članovima obitelji. Olakšati i promicati pristup uslugama primalja i doula.

- Sprečavati i suzbijati sve oblike nasilja nad djecom, uključujući upotrebu bilo kakvog oblika nasilja kao oblika discipline ili obrazovne metode (npr. tjelesno kažnjavanje), seksualno zlostavljanje i iskorištavanje, genitalno sakaćenje žena i nasilje povezano s čašću.
- Razviti i ojačati politike zaštite djece u bolnicama i drugim zdravstvenim ustanovama za djecu, uključujući analizu rizika, jasne postupke za prijavljivanje i upravljanje zlostavljanjem, redovito educiranje osoblja, strategije sigurnog zapošljavanja, sudjelovanje djece i obitelji, zaštitne mjere za ranjivu djecu te stalno praćenje i suradnju s relevantnim agencijama.

3. Promicati zdrav način života i suprotstavljati se nezdravom ponašanju

- Uključiti ciljeve zdravog načina života u nacionalne strategije za zdravlje i dobrobit djece. Uskladiti djelovanje s međunarodnim programima kao što su Europski program rada SZO-a za razdoblje od 2020. do 2025., Europsko jamstvo za djecu i ciljevi održivog razvoja UN-a,
- Povećati informiranost i uvesti ili proširiti obrazovanje o zdravim navikama u školske kurikulume i programe unutar zajednice. Kampanje podizanja svijesti trebale bi biti usmjerene na roditelje, skrbnike i druge relevantne skupine, a ne samo na djecu.
- Dati prednosti prevenciji i liječenju ovisnosti, uključujući zlouporabu droga (npr. droga, alkohola, e-cigareta, energetske pića). Zabraniti ih djeci i uvesti dobne granice i oznake upozorenja na legalnim tvarima. Regulirati pravila pakiranja i oglašavanja kako

bi se izbjeglo ciljanje djece¹¹. Prepoznati utjecaj nepovoljnih iskustava u djetinjstvu koja doprinose rizičnom ili nezdravom ponašanju. Naglasiti važnost adekvatnog sna.

- Osigurati pristup znanju o prednostima dojenja, osigurati potrebnu potporu i ograničiti neprimjereno oglašavanje i promicanje nadomjestaka za majčino mlijeko.
- Jamčiti svoj djeci stvaran i univerzalni pristup čistoj pitkoj vodi, zdravoj, dostatnoj i održivo uzgojenoj hrani, bez obzira na njihov gospodarski ili zemljopisni položaj. Promicati obrazovanje o hrani i osigurati da školske kantine nude besplatne, uravnotežene obroke i jasne i pristupačne informacije o prehrani¹².
- Osigurati mogućnosti za tjelesnu aktivnost u školama te sigurne i pristupačne prostore za rekreaciju, igru, biciklizam i hodanje, posebno u urbanim područjima. Diversificirati tjelesni odgoj kako bi obuhvaćao interese i potrebe djece, uključujući osobnu higijenu. Zabraniti javno testiranje fizičkih sposobnosti i/ili otkrivanje osobnih zdravstvenih podataka, što može dovesti do nelagode ili stigmatizacije.¹³
- Zakonom zabraniti ograničavanje pristupa sanitarnim čvorovima. Osigurati da škole imaju jasne i provedive politike i procedure za menstrualno zdravlje.
- Osigurati siguran prijevoz do škole, dajući prednost pješacima i zonama bez prometa. Promicati aktivan dolazak u školu (hodanje, biciklizam) putem infrastrukture i kampanjama promicanja svijesti.
- Poticati digitalnu dobrobit i uklanjanje rizika za digitalno zdravlje, kao što je izloženost štetnim sadržajima, ovisnost o ekranima i internetsko iskorištavanje.

¹¹ Preporuka ENYA-e

¹² Preporuka ENYA-e

¹³ Preporuka ENYA-e

- Osigurati smjernice i resurse za roditelje o upotrebi ekrana koja je primjerena dobi i digitalnoj ravnoteži. Educirati djecu o zdravstvenim rizicima na internetu (npr. dezinformacijama, sjedilačkom ponašanju, zlostavljanju na internetu). Učiniti tehnološka poduzeća odgovornima za uklanjanje rizika za digitalno zdravlje učinkovitom regulacijom, što uključuje tehnologije za provjeru stvarne dobi.
- Promicati preventivne programe za mentalno zdravlje, uključujući potporu za roditeljske i školske intervencije u vezi sa zlouporabom droga, ovisnostima itd. Osigurati da se u školskim postupcima podupire mentalno zdravlje tako što se omogućuje dostatan odmor, nudi izbor izvannastavnih aktivnosti i uravnotežuje akademsko opterećenje kako bi se spriječio stres¹⁴.
- Poticati suradnju između roditelja/skrbnika, škola i zajednice kako bi se poboljšalo dječje okruženje.
- Educirati djecu da prepoznaju i koriste pouzdane izvore zdravstvenih informacija na internetu, posebno u pogledu prehrane i tjelesne aktivnosti, kako bi se izbjegle pogrešne informacije iz oglašavanja ili s društvenih mreža o trendovskoj prehrani i sportskim praksama. Poboljšati kontrole lažnog ili obmanjujućeg sadržaja na društvenim mrežama i u oglašavanju te osigurati širenje točnih, znanstveno utemeljenih informacija¹⁵.
- Poboljšati sveobuhvatno obrazovanje o seksualnosti i vezama, koje vode kvalificirani stručnjaci i vršnjački edukatori, u školama, za djecu i adolescente, s posebnim osvrtom na osobnu dobrobit i skrb, zaštitu i rizike, i na zdrave odnose¹⁶.

¹⁴ Preporuka ENYA-e

¹⁵ Preporuka ENYA-e

¹⁶ Preporuka ENYA-e

- Pozabaviti se rizicima povezanim s izlaganjem suncu s obzirom na sve veće zdravstvene rizike koji proizlaze iz klimatskih promjena, sunčanja i solarija, zabranom oglašavanja solarija za sunčanje i sunčanja usmjerenog na djecu.

4. Osigurati prava djece u donošenju odluka, uključujući njihova prava na informacije i sudjelovanje, zaštitu podataka, povjerljivost i mehanizme za podnošenje pritužbi prilagođene djeci.

- Osigurati programe zdravstvene pismenosti djeci, roditeljima, skrbnicima i širem društvu, informirajući ih o pravima pacijenata (kao što su autonomija i privatnost) i dostupnim zdravstvenim uslugama.
- Osigurati jednostavan pristup univerzalnim, znanstveno utemeljenim i pouzdanim informacijama o zdravlju koje su predstavljene na način prilagođen korisnicima.
- Osigurati pristup skrbi koja je u najboljem interesu djeteta, bez obzira na pristanak roditelja.
- Educirati zdravstvene djelatnike za komunikaciju s djecom i procjenu njihove sposobnosti davanja dopuštenja ili pristanka. Uključiti obveznu edukaciju o pravima djece, etičkim dilemama i povjerljivosti u medicinsko obrazovanje i obrazovanje medicinskih sestara i tehničara. Promicati komunikaciju prilagođenu djeci u ustanovama zdravstvene skrbi tako što će se osigurati da zdravstveni djelatnici pružaju jasne i pristupačne informacije prilagođene potrebama djece. Usluge usmenog prevođenja trebale bi biti dostupne kada postoje jezične prepreke¹⁷.

¹⁷ Preporuka ENYA-e

- Osigurati da se djeci u zdravstvenim ustanovama zajamči pravo na sudjelovanje u donošenju odluka o njihovu zdravlju te da se njihovu mišljenju pridaje odgovarajuća pozornost u skladu s njihovom dobi i zrelošću (članak 12. Konvencije o pravima djeteta) i njihovim razvojnim kapacitetima (članak 5. Konvencije o pravima djeteta). Osigurati da djeca mogu izraziti svoja stajališta i aktivno sudjelovati u svim odlukama koje utječu na njihovo zdravlje, posebno adolescenti, na razvojno primjeren način, u svim okruženjima, među ostalim u obitelji, školi i u vezi za zdravstvenim uslugama¹⁸.
- Zaštititi tajnost liječničkih podataka, zajamčiti da se djeca i adolescenti mogu povjerljivo savjetovati s pružateljima zdravstvene zaštite, posebno u pogledu osjetljivih pitanja (npr. mentalno zdravlje, seksualno i reproduktivno zdravlje). Osmisliti zdravstvena okruženja u kojima se poštuje fizička i informacijska privatnost (npr. privatne sobe za savjetovanje, diskrecija u čekaonicama).
- Uspostaviti jasne pravne i etičke okvire kako bi se poštovalo pravo djece da određene informacije ne budu prosljeđene roditeljima ili skrbnicima kada je to primjereno i u skladu sa zakonom, posebno u području skrbi za adolescente. Nacionalnim zakonima trebalo bi definirati: minimalnu dob ili prag zrelosti za neovisan pristanak i uvjete pod kojima se može prekršiti povjerljivost (npr. rizik od povrede).
- Osigurati da se zdravstveni podaci djece ne prikupljaju bez jasnog pristanka i zaštitnih mjera. Uključiti djecu i obitelji u razvoj mehanizama za davanje pristanka za digitalne zdravstvene platforme. Prikupljanje i razmjena podataka trebali bi biti u skladu s pravima djece.
- Pobrinuti se da zdravstvena skrb koju djeca primaju bude prilagođena djeci, utemeljena na pravima i uključuje informacije o traumama. Osigurati usluge

¹⁸ Preporuka ENYA-e

prilagođene adolescentima, uspostaviti i održavati aktivne klinike i dežurne telefonske linija prilagođene mladima putem kojih adolescenti mogu potražiti skrb bez straha od osude ili izloženosti.

- Upostaviti mehanizme za podnošenje pritužbi za djecu tako da im se osigura pristup sigurnim i pristupačnim načinima prijavljivanja svakog kršenja njihovih prava (npr. prava na privatnost) ili zlostavljanja. Osnovati neovisna tijela za praćenje i provedbu prava na privatnost i autonomiju u zdravstvenim ustanovama.